

**Iain Begg "Urban Competitiveness: Policies for dynamic cities",
2002, The Policy Press, Bristol, U.K.**

Θεόδωρος ΜΕΤΑΞΑΣ*

Το φαινόμενο του ανταγωνισμού των πόλεων και οι προσπάθειες προσδιορισμού και μέτρησης της αστικής ανταγωνιστικότητας αποτελούν ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον ερευνητικό πεδίο, ειδικότερα την τελευταία εικοσαετία. Οι σχετικές αναφορές, τόσο στην δεκαετία του '80 (Hall και Hay 1980, van den Berg κ.α, 1982, Cheshire κ.α 1986, Cheshire και Hay 1989, Cheshire 1990), όσο και στην δεκαετία του '90 (Lever 1993, Cheshire και Carbonaro 1996, Turok 1999, Cheshire 1999, Begg 1999, Kresl και Singh 1995, 1999), έχουν προσδιορίσει τον ανταγωνισμό μεταξύ των πόλεων ως τον βασικό παράγοντα της αναδιάταξης της αστικής ιεραρχίας. Ένα πλήθος επιστημονικών άρθρων βασίζονται τις προσεγγίσεις σε δυο ιδιαίτερα σημαντικά ερευνητικά προγράμματα. Το πρώτο πρόγραμμα είναι το 'Territorial Competition in the Single European Market (TeCSEM)' που αναπτύσσεται στα μέσα της δεκαετίας του '90 και το δεύτερο είναι το 'Cities: Competitiveness and

Cohesion' το οποίο χρηματοδοτείται από το British Economic and Social Research Council (ESRC), και το οποίο ξεκίνησε το 1997 και ολοκληρώθηκε το 2002.

Το βιβλίο του καθ. Iain Begg συγκαταλέγεται μεταξύ μιας σειράς δημοσιεύσεων στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος CITIES: Competitiveness and Cohesion. Το βιβλίο περιλαμβάνει αναφορές από δέκα περιπτώσεις έργων (projects), σε πόλεις της Μεγ. Βρετανίας και δυο περιπτώσεις από αμερικάνικες πόλεις. Όλα τα κεφάλαια του βιβλίου βασίζονται στην ανάλυση και την παρουσίαση πρόσφατων εμπειρικών διερευνήσεων που έλαβαν χώρα στα πλαίσια του προγράμματος στις περιοχές μελέτης.

Στην εισαγωγή ο Iain Begg εξηγεί ότι στόχος του βιβλίου είναι η παρουσίαση διαφορετικών προσεγγίσεων της έννοιας της αστικής ανταγωνιστικότητας, ανάλογα με το ενδιαφέρον του κάθε συγγραφέα. Δεδομένου ότι ούτε η έννοια της ανταγωνιστικότητας

Θεόδωρος ΜΕΤΑΞΑΣ, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ΒΟΛΟΣ

μπορεί να προσδιοριστεί μονοδιάστατα (Porter 1998, OECD 1996, Duffy 1995, Jensen-Butler κ.α 1997, Begg 1999), η ύπαρξη ενός κοινού ορισμού της αστικής ανταγωνιστικότητας καθίσταται ακόμη περισσότερο πολύπλοκο ζήτημα. Ο Begg, υποστηρίζει επίσης ότι υπάρχει περιορισμένη βιβλιογραφία στο θέμα αυτό. Οι βασικές πηγές είναι το βιβλίο του Kresh (1995) 'The determinants of urban competitiveness' και το ειδικό αφιέρωμα του περιοδικού *Urban Studies* – vol. 36, no. 5-8, στο οποίο παρουσιάζονται μια σειρά από τοποθετήσεις και προσεγγίσεις στο θέμα της αστικής ανταγωνιστικότητας. Το βιβλίο του Iain Begg μπορούμε να πούμε ότι αποτελεί την συνέχεια αυτής της συζήτησης.

Το βιβλίο αποτελείται από τρία μέρη. Το πρώτο μέρος εστιάζει σε τρία ζητήματα: στην ανάδειξη της σημαντικότητας και το ρόλου που διαδραματίζουν οι νέες τεχνολογίες στην ανταγωνιστικότητα των πόλεων, στην ύπαρξη συνδέσεων μεταξύ κοινωνικής συνοχής και ανταγωνιστικότητας, καθώς επίσης και το ρόλο των αγορών ιδιοκτησίας (*property markets*) στην οικονομική αποτελεσματικότητα των πόλεων.

Το πρώτο μέρος ξεκινά με την τοποθέτηση του Lever, ο οποίος εξετάζει πως η ανάπτυξη νέων παραγωγικών συστημάτων έντασης γνώσης επιδρά στην ανταγωνιστικότητα των πόλεων. Παραθέτοντας τις κυριότερες προσεγγίσεις γύρω από την σχέση 'γνώσης' και 'αστικής οικονομίας' (Malecki 1997, Knight 1995, Cheshire και Carbonaro 1996 και Kresh και Singh 1999), ο Lever συμπεραίνει ότι ούτε ο προσδιορισμός της σχέσης ανάμεσα στην τοπική γνώση και την αστική οικονομία και ανταγωνιστικότητα, αλλά ούτε και η μέτρηση της συνεισφοράς της γνώσης στην αστική οικονομική ανάπτυξη είναι ένα εύκολο ζήτημα, από την στιγμή που η 'σιωπηρή' (υπονοούμενη) γνώση (*tacit knowledge*) συνδέεται με παραμέτρους όπως η δημιουργικότητα, η καινοτομία και η ανάπτυξη δικτύων, οι οποίες είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν και να μετρηθούν. Στην συνέχεια ο M. Boddý αναζητά την σχέση μεταξύ της αστικής ανταγωνιστικότητας και της κοινωνικής συνοχής. Η διερεύνηση της σχέσης αυτής

αποτελεί και ένα από τα κύρια ζητήματα του προγράμματος CITIES: Competitiveness and Cohesion, αν και στην κριτική που άσκησε ο Mike Raco, στο βιβλίο του Begg, στο περιοδικό *Local Economy* (2003, 18(3)), υποστηρίζει ότι η βαρύτητα που αποδίδεται στη διερεύνηση της σχέσης της κοινωνικής συνοχής και της αστικής ανταγωνιστικότητας είναι περιορισμένη. Στην προστάθεια του αυτή ο M. Boddý επιχειρεί να δώσει απαντήσεις σε δυο βασικά ερωτήματα α) έχει ο κοινωνικός αποκλεισμός όμεση επίδραση στην αστική ανταγωνιστικότητα και ανάπτυξη – και από την άλλη η κοινωνική συνοχή ενισχύει και βελτιώνει την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη και β) η επιτυχία του ανταγωνισμού και η οικονομική ανάπτυξη έρχονται σε σύγκρουση με τον κοινωνικό αποκλεισμό – ή από την άλλη επιδρούν όμεσα στην κοινωνική συνοχή. Στο ίδιο πνεύμα κινείται και η εργασία του G. Potis, ο οποίος με την σειρά του προσπαθεί να συνδέσει την αστική ανταγωνιστικότητα με την κοινωνική δομή (κοινωνική συνοχή, κοινωνικό κεφάλαιο και κοινωνικός αποκλεισμός). Η προσέγγιση του όμως διαφοροποιείται από αυτή του Boddý, από την στιγμή που διερευνούνται οι τυχόν σχέσεις που είναι δυνατόν να αναπτυχθούν μεταξύ της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων – και ειδικότερα αυτών της έντασης γνώσης (τεχνολογίας και καινοτομίας) – και των ποικίλων διαστάσεων της κοινωνικής συνοχής. Το πρώτο μέρος του βιβλίου κλείνει με την εργασία των K. Gibb, D. Mackay και M. White, οι οποίοι αναδεικνύουν την σημαντικότητα της αγοράς ακίνητης περιουσίας ως προσδιοριστικού παράγοντα στη διαμόρφωση υψηλού βαθμού ανταγωνιστικότητας για τις πόλεις, παρουσιάζοντας εμπειρικά δεδομένα από την Σκωτία.

Το δεύτερο μέρος του βιβλίου αναφέρεται στην μέτρηση της αστικής ανταγωνιστικότητας, με στόχο την αποσαφήνιση των παραγόντων που την προσδιορίζουν. Ο προσανατολισμός της πρώτης εργασίας των I. Begg, B. Moore και Y. Allunbas, εστιάζει στις μεταβολές και την εξέλιξη του Βρετανικού συστήματος ιεράρχησης των πόλεων, χρησιμοποιώντας δεδομένα από το

1950 έως σήμερα, ενώ η εργασία των N. Bailey, I. Docherty και I. Turok, επικεντρώνεται ειδικά σε μια συγκριτική ανάλυση της ανταγωνιστικότητας των δυο μεγάλων πόλεων της Σκωτίας, της Γλασκώβης και του Εδιμβούργου². Στο ίδιο κλίμα κινείται και η εργασία των J. Simmie, J. Sennett και P. Wood, οι οποίοι χρησιμοποιώντας ως περιοχή μελέτης το Λονδίνο και ειδικότερα το αεροδρόμιο Heathrow, εξετάζουν τις επιδράσεις που μπορεί να έχει η καινοτομία στην ανταγωνιστική θέση των πόλεων. Το δεύτερο μέρος του βιβλίου κλείνει με την παρουσίαση δυο πολύ ενδιαφερόντων εργασιών με επίκεντρο την ανάπτυξη μεθοδολογίας στην μέτρηση της ανταγωνιστικότητας. Οι εργασίες τόσο των I. Deas και B. Giordano, όσο και του P. Kresl, προσπαθούν να μετρήσουν την αστική ανταγωνιστικότητα μέσα από την χρήση τόσο των καθαρά παραδοσιακών οικονομικών παραγόντων, όσο και των κοινωνικών, συμβάλλοντας θετικά στο διάλογο που ήδη έχει αρχίσει την τελευταία κυρίως δεκαετία (Hubbard 1995, Fest 2000, Funk 2000, Malecki 2002, Wong 2001, 1998, Barnett 2001, κ.α) αναφορικά με την σημαντικότητα των 'μη οικονομικών παραγόντων' (soft factors), στην ανταγωνιστικότητα των πόλεων. Ειδικότερα η τοποθέτηση του Kresl, κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική καθώς για πρώτη φορά καταβάλλεται προσπάθεια να προσδιοριστεί η αστική ανταγωνιστικότητα μέσα από την ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των πόλεων, με περιοχή μελέτης το Μόντρεαλ, αλλά και της προσοχής που πρέπει να δοθεί στον στρατηγικό σχεδιασμό και την επιλογή πολιτικών οι οποίες είναι δυνατόν να συνεισφέρουν στην ανασυγκρότηση και την ανάπτυξη των πόλεων.

Το τρίτο μέρος του βιβλίου εστιάζει στην ανάδειξη των πολιτικών και της συμβολής τους στην ανταγωνιστικότητα των πόλεων. Τα κύρια τρία ζητήματα που διερευνώνται στα αντίστοιχα άρθρα του μέρους αυτού, προσεγγίζουν την ανάπτυξη συνδέσεων / δικτύων και συνεργασιών μεταξύ των πόλεων, τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την επίτευξη μιας αποτελεσματικής αστικής διακυβέρνησης και τέλος την ανάδειξη της σημαντικότητας της

σχέσης ανάμεσα στην πολιτική σχεδιασμού και την αστική ανταγωνιστικότητα. Ειδικότερα η εργασία των P. Cooke, C. Daves και R. Wilson, εστιάζει στη διερεύνηση του ρόλου των clusters και των δικτύων, με ιδιαίτερη όμως έμφαση στην ανάπτυξη συνδέσεων μεταξύ των πόλεων σε αντιπαράθεση με το περιβάλλον των επιχειρήσεων. Η εργασία των N. Hill και J. Nowak, διερευνά τις προϋποθέσεις αλλά και τα εμπόδια που διαμορφώνονται στην προσπάθεια επίτευξης μιας αποτελεσματικής αστικής διακυβέρνησης, ειδικότερα σε λιγότερο αναπτυγμένες πόλεις, όπως το Camden στο New Jersey, που αποτελεί και την περιοχή μελέτης τους. Τέλος στην ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ του σχεδιασμού πολιτικών και της αστικής ανταγωνιστικότητας επικεντρώνεται το άρθρο των G. Bramley και C. Lambert, οι οποίοι αναφερόμενοι στο Βρετανικό αστικό σύστημα, υποστηρίζουν ότι ο σχεδιασμός πολιτικών ευνόησε κυρίως το περιβάλλον των επιχειρήσεων ενώ απέτυχε στο να υποστηρίξει δράσεις υποδομών και κατοικίας.

Από κριτική άποψη, Ο I. Begg προσπαθεί να προσεγγίσει την αστική ανταγωνιστικότητα με βάση το τρίπτυχο, καινοτομία-γνώση, μεθοδολογίες μέτρησης και ανάπτυξη πολιτικών στα πλαίσια του στρατηγικού σχεδιασμού³. Από την άποψη αυτή μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι το βιβλίο του καθ. I. Begg, χαρακτηρίζεται από μια πληρότητα, καθώς πραγματεύεται τρία ιδιαίτερα σημαντικά ερευνητικά πεδία, τα οποία συνδέονται άμεσα με την αστική ανταγωνιστικότητα και τα οποία αποτελούν αντικείμενα ευρείας επιστημονικής συζήτησης την τελευταία εικοσαετία. Το βιβλίο χαρακτηρίζεται επίσης από λογική δομή και συνέχεια, από την στιγμή που θίγει τόσο τις θεωρητικές προσεγγίσεις στην έννοια της αστικής ανταγωνιστικότητας, όσο και εμπειρικές, κάτι το οποίο είχε ως αρχικό στόχο. Μέσω της παρουσίασης των εμπειρικών στοιχείων το βιβλίο επιτυγχάνει να παρουσιάσει νέες προσεγγίσεις γύρω από το ζήτημα της αστικής ανταγωνιστικότητας καθώς και της προσέγγισης σε ζητήματα πολιτικών, οι οποίες σχετίζονται με clustering, την

δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος αλλά και σε θέματα αστικής διαχείρισης και διαίκησης. Ως ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες προσεγγίσεις κρίνονται αυτές των I. Deas και B. Giordano, όσο και του P. Kresl, οι οποίοι αναδεικνύουν την σημαντικότητα των 'μη οικονομικών παραγόντων' στην ανταγωνιστικότητα των πόλεων, σε συνδυασμό με την επικέντρωση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των πόλεων και τον στρατηγικό σχεδιασμό. Επίσης τα άρθρα των N. Hill και J. Nowak, και G. Bramley και C. Lambert, θίγουν δυο πολύ σημαντικά θέματα, της αστικής διακυβέρνησης και της σχέσης των πολιτικών σχεδιασμού με την αστική ανταγωνιστικότητα, τα οποία κρίνονται ιδιαίτερης μελέτης και προσοχής.

Στο βιβλίο του I. Begg η ανταγωνιστικότητα των πόλεων λαμβάνεται ως κάτι το δεδομένο. Αυτό όμως υποστηρίζουμε ότι δεν θα πρέπει να ισχύει από την στιγμή που αναπτύσσονται απόψεις όπως αυτή του Krugman (1996), όπου η ανταγωνιστικότητα των πόλεων δεν υφίσταται αλλά υπάρχει μόνο εκείνη των επιχειρήσεων οι οποίες δραστηριοποιούνται στις πόλεις όπου είναι εγκατεστημένες, μιας παράμετρος η οποία δεν λαμβάνεται εκτενώς υπόψη στην εισαγωγή του βιβλίου. Επιπλέον οι πόλεις δεν ανταγωνίζονται μόνο αλλά αναπτύσσουν και συνεργασίες, διάσταση που λαμβάνεται περιορισμένα υπόψη μόνο στο άρθρο των P. Cooke, C. Daves και R. Wilson. Επίσης το κύριο ζήτημα της κοινωνικής συνοχής παρουσιάζεται σε περιορισμένη έκταση, αν λάβουμε υπόψη ότι αποτελεί ένα από τα δυο κύρια πεδία σχεδιασμού και υλοποίησης του ερευνητικού προγράμματος CITIES, υποστηρίζοντας και την άποψη που διατυπώθηκε από τον M. Raco. Τέλος, το βιβλίο καταλήγει στην παρουσίαση των κύριων παραγόντων που διαμορφώνουν την αστική ανταγωνιστικότητα (σελ. 313), αναφέροντας τις επιδράσεις των διεθνών αλλαγών στην οικονομία αλλά και στις προϋποθέσεις εγκατάστασης στα διάφορα στάδια παραγωγής, το ρόλο των αγορών ιδιοκτησίας, την ανάπτυξη των τεχνολογιών με έμφαση στην 'γνώση' και τέλος την ανάπτυξη συνδέσεων/ σχέσεων μεταξύ

της αστικής ανταγωνιστικότητας και της κοινωνικής συνοχής.

Θα υποστηρίξουμε ότι οι παράγοντες αυτοί είναι ιδιαίτερα σημαντικοί αλλά δεν είναι οι μόνοι. Γεγονός είναι ότι δεν πραγματοποιούνται αναφορές σε άλλους παράγοντες στα συμπεράσματα του βιβλίου, αν και στα άρθρα που παρουσιάζονται διερευνάται εκτενώς το ζήτημα των πολιτικών, του στρατηγικού σχεδιασμού και η αναγκαιότητα χρήσης των απτών παραγόντων στην δόμηση μιας ισχυρής αστικής ανταγωνιστικότητας. Πιστεύουμε ότι ειδικότερα στο ζήτημα του σχεδιασμού και της άσκησης πολιτικών θα έπρεπε να αποδοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα και ανάλυση, αξιολογώντας παράλληλα τοποθετήσεις και επιχειρήματα όπως αυτά των Leo van den Berg και Braun (1999), του Polidano (2000), των Cheshire και Magrini (1999, 2001) κ.α.

Εν κατακλείδι, δεν θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε το παρόν βιβλίο, ως ένα βιβλίο αντιπροσωπευτικό σε θέματα ευρωπαϊκής αστικής ανταγωνιστικότητας διότι βασιζόμενο στο πρόγραμμα ESRC, το βιβλίο είναι κατά μεγάλο βαθμό επικεντρωμένο στις πόλεις της Μεγ. Βρετανίας και ως ένα ελάχιστο βαθμό για πόλεις των ΗΠΑ. Παρόλα αυτά το βιβλίο χαρακτηρίζεται από μια ιδιαίτερη δυναμική με δεδομένο το γεγονός ότι οι κυριότεροι εκπρόσωποι σε θέματα αστικής ανταγωνιστικότητας προέρχονται από την Μεγ. Βρετανία, κάτι το οποίο υποστηρίζεται τόσο από τη διεθνή βιβλιογραφία των τελευταίων είκοσι χρόνων, όσο και από το πλήθος των ερευνητικών προγραμμάτων με αντικείμενο την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών πόλεων.

Ως επίλογο θα χρησιμοποιήσουμε τα λόγια του καθ. Ian Gordon από το London School of Economics, ο οποίος αναφερόμενος στο βιβλίο του I. Begg, υποστηρίζει, ότι ειδικότερα 'η συλλογή των άρθρων που παρουσιάζονται στο βιβλίο, αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό βήμα προς τα εμπρός το οποίο αξίζει ιδιαίτερης προσοχής από ένα ευρύ αναγνωστικό κοινό, περιλαμβάνοντας

σχεδιαστές πολιτικών όσο και τους σπουδαστές' (Policy Press, 2004).

Σημειώσεις

¹ Το πρόγραμμα 'CITIES: Competitiveness and Cohesion' σχεδιάστηκε από το Economic and Social Research Council (ESRC) το 1997 και η υλοποίηση του υποστηρίχθηκε από κυρίως από το Υπουργείο Περιβάλλοντος της Μεγ. Βρετανίας, ενώ τη διεύθυνση του προγράμματος ανέλαβε το John Moores University στο Λίβερπουλ, υπό την επίβλεψη του Καθηγητή Michael Parkinson. Το πρόγραμμα αυτό έχει ως άξονες διερεύνησης τους εξής τρεις: α) την ανταγωνιστικότητα των πόλεων, β) την κοινωνική συνοχή και γ) την ανάπτυξη μελλοντικών αστικών στρατηγικών.

² Η εργασία η οποία αποτελεί μια συνοπτική εκδοχή του άρθρου των I. Turok και N. Bailey, 'Twin track cities? Competitiveness and cohesion in Glasgow and Edinburgh', στο περιοδικό *Progress in Planning* (2004, (62)).

³ Το γεγονός αυτό φαίνεται εκτενέστερα στο τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Barnett C., (2001), 'Culture, policy and subsidiarity in the European Union: from symbolic identity to the governmentalisation of culture' *Political Geography*, vol 20 pp. 405-426
- Begg I., (1999), 'Cities and Competitiveness' *Urban Studies*, vol. 36 (5-6): 795-809
- Cheshire P.C, Carbonaro G., και Hay D.G, (1986), 'Problems of urban decline and growth in EEC countries: or measuring degrees of elephantness' *Urban Studies*, vol. 23, pp. 131-149
- Cheshire P.C και Hay D.G, (1989), 'Urban Problems in Western Europe: an economic analysis' Unwin Hyman: London
- Cheshire P.C, (1990), 'Explaining the Recent performance of the European Community's Major Urban Regions' *Urban Studies*, vol. 27 (3): 311-333
- Cheshire P.C και Carbonaro G., (1996), 'Urban Economic Growth in Europe: Testing Theory and Policy Prescriptions' *Urban Studies*, vol 33, no.7, pp. 1111-1128
- Cheshire P.C, (1999), 'Cities in competition: Articulating the gains from Integration', *Urban Studies*, vol. 36 (5-6): 843-864
- Cheshire P.C και Magrini S., (1999), 'Evidence on the impact of territorially competitive policy and the role of transactions costs in conditioning collective (in) action', *Research Papers in Environmental and Spatial Analysis*, no. 57 (dept. of Geography and Environment, London School of Economics)
- Cheshire P.C και Magrini S., (2001) 'Policies for urban growth, local public goods, spillovers and convergence/ divergence: some empirical and methodological answers' *ESRC Cities programme*
- Duffy, H, (1995), *Competitive cities: Succeeding in the global economy*, London: Spon
- Fest H., 2000 'The EURO and the Competitiveness of Agglomerations: What does the Single Currency Add?' στο Batey P., και Friedrich P., (eds), 'Regional Competition' Springer-Verlag Berlin, Germany
- Funck H. R., (2000) 'Hard and Soft Determinates in Interregional Competition' στο Batey P., και Friedrich P., (eds), 'Regional Competition' Springer-Verlag Berlin, Germany
- Hall P., και Hay D., 1980 'Growth Centers in the European Urban System', London: Heinemann Educational. στο Cheshire P.C, Carbonaro G., και Hay D.G, 1986 'Problems of urban decline and growth in EEC countries: or measuring degrees of elephantness' *Urban Studies*, vol. 23, pp. 131-149
- Jensen-Butler, C., Schacher, A., και van Weesep, J., (1997), *European cities in competition*, Aldershot: Avebury
- Knight, R.V., (1995), 'Knowledge-based development: policy and planning implications for cities' *Urban Studies*, vol.32, pp. 225-260
- Kresl K. P και Singh B., 1999 'Competitiveness and the Urban Economy: Twenty-four large US metropolitan areas' *Urban Studies*, vol. 36 (5-6): 1017-1027
- Kresl K. P και Singh B., 1995, 'The competitiveness of cities: the United States' στο OECD (Ed) 'Cities and the New Global Economy' pp. 424-446, Melbourne: The Government of Australia

and the OECD

Krugman P., (1996) 'Making sense of the competitiveness debate' *Oxford Review of Economic Policy*, vol.12 (3): 17-25

Lever F.W., (1993) 'Competition within the European Urban System' *Urban Studies*, vol. 30 (6): 935-948

Malecki, E (1997), *Technology and economic development: The dynamics of local, regional and national competitiveness*, Harlow: Addison Wesley Longman

Malecki, E., (2002), *Hard and Soft Networks for Urban Competitiveness*, *Urban Studies*, vol. 39, no. 5-6, pp. 929-945

OECD, 1996, 'Industrial Competitiveness Report'

Polidano C., (2000) 'Measuring Public Sector Capacity' *World Development*, vol. 28, no.5: 805-822

Porter, M.E. (1998), *The Competitive advantage of nations*, London: Macmillan

Raco, M., (2003), *Urban Competitiveness-Policies for dynamic cities (Reviews)*, *Local Economy*, vol. 18, no.3, pp. 271-272

Turok I., (1999) 'Urban Labour Markets: The causes and consequence of change' *Urban Studies*, vol.36 (5-6): 893-915

Turok I. και Bailey N., (2004), *Twin track cities? Competitiveness and cohesion in Glasgow and Edinburgh*, *Progress in Planning*, vol. 62, pp. 135-204

Hubbard P., (1995) 'Urban design and local economic development: a case study in Birmingham', *Cities*, vol. 12 (4): 243-251

van den Berg L και Braun E., (1999) 'Urban competitiveness, Marketing and the need for Organizing capacity' *Urban Studies*, vol. 36, no. 5-6: 987-999

van den Berg L., κ.α, 1982 *'Urban Europe: A study of Growth and Decline'*, London: Pergamon Press, στο Cheshire P.C., Hay D., Carbonaro G. και Bevan N., 1988 *'Urban Problems and Regional Policy in the European Community'* report for Commission of the European Communities, Luxembourg

Wong C., (2001) 'The Relationship Between Quality of Life and

Local Economic Development: An Empirical Study of Local Authority Areas in England' *Cities*, vol.18., pp. 25-32

Wong C., (1998) 'Determining Factors for Local Economic Development: The Perception of Practitioners in the North West and Eastern Regions of the UK', *Regional Studies*, vol.32 (8): 707-720